

UN ROMAN DESPRE VULNERABILITATE

Cel mai recent roman al Laviniei Braniște* – deja un nume proeminent în rețeaua prozei contemporane de la noi – constituie un proiect promițător în cariera literară a autoarei.

Fie și cu riscul unei șarjări, putem să o plasăm pe Lavinia Braniște în topul celor mai buni cinci prozatori de la noi, iar faptul e verificabil nu doar prin popularitatea de care se bucură în rândul cititorilor, ci și prin legitimarea conferită de instituția premiului literar. Revenind, nu întâmplător numele ei este unul dintre cele mai vizibile, căci Braniște are o calitate a scrisului indefinibilă și greu de supus taxonomiilor, pe scurt, scrie bine. *Skillul* de a construi narațiuni realiste, veridice și percutante transpare la nivelul construcției personajelor, pe de o parte, dar și prin analiza aproape sociologică care urmărește evoluția acestor personaje.

Publicat la Editura Polirom în 2021, *Mă găsești când vrei* e un roman care se construiește în jurul unui abis interior și al unei captivități care marchează destinul protagonistei, Maria. Astfel, cartea depășește cu certitudine limitele unui roman de dragoste, căci în egală măsură este un roman social și asumat feminist. Cartea conține într-adevăr o tramă sentimentală, care nu face decât să excaveze dramele și incertitudinile interioare ale Mariei. Născută într-o familie *middle class*, cu ambii părinți bine situați în ierarhia socială și profesională, acest lucru nicidecum nu facilitează viața de semi-adult a Mariei, dimpotrivă, exacerbează confuzia generală a tinerei fete. Elevă excepțională, care ratează admiterea la medicină și absolvă o facultate prea puțin promițătoare în ordinea unei propulsări socio-profesionale, ajunge înglobată în malaxorul neoliberal al corporației și al unui parcurs osificat în rutina socială a vieții de birou. Veridicitatea acestui personaj și finețea prin care Lavinia Braniște reușește să contureze un profil caracterologic complex din toate unghiurile constituie una dintre cheile de succes ale romanului.

I s-a reproșat romanului caracterul asimetric dat de profilarea unui personaj principal într-un model pozitiv și contrapunctarea acestui profil de personaje în mare parte negative prezente în carte. Protagonistele Laviniei Braniște sunt construite după același *pattern* social și psihologic, și într-adevăr romanele nu reușesc să epuizeze acest model. Faptul că protagonistele constituie singurele puncte de echilibru într-un câmp social și o viață individuală marcată de relații anomice constituie un mobil important al narațiunilor și girează pentru caracterul firesc al relatărilor. Căci miza romanului, departe de o lamentare a protagonistei, constă tocmai în sublinierea unei spontaneități care marchează viețile personale mici ale oamenilor pentru care grijile

personale ocupă un loc tot mai infim în economia timpului. Astfel, în căutarea mai degrabă a unei evadări din malaxorul corporatist, al incertitudinilor presupuse de viața unei tinere în capitală, decât în căutarea unei ascensiuni sociale, Maria decide să aplice pentru o poziție în cadrul companiei la care lucrează în Amsterdam. Întâlnirea fortuită în avion cu un bărbat care o abordează se transformă nu atât într-o relație spasmodică, cât într-una confuză și care o va ține captivă într-un univers impermeabil pentru Maria și greu de înțeles, căci ajunge o carte de joc prin care Victor, bărbatul prosper și promițător la început pentru o viață de familie tihnită, își va refula complexele interioare și în același timp ajunge un intermediar în mijlocul relațiilor bizare dintre Victor și Bogdan, fratele lui, și soția acestuia, Andrada.

Relația cu Victor pare pentru Maria la început mai mult decât funcțională și îi conferă o legitimitate care o va conduce, în cele din urmă, în mijlocul unei vieți de cuplu în care ajunge obiect al manipulării. Legătura cu Victor se naște pe fondul unor vulnerabilități personale pe care Maria le poartă cu sine, conștientă că poate nu are nimic de oferit în mod special unui bărbat. Aflată mereu sub presiunea reprezentărilor extrem de patriarhale și misogine asupra femeilor, crede că sentimentele lui Victor trec dincolo de o schemă superficială care mobilizează relațiile între femei și bărbați. Din acest unghi, complexele protagonistelor din cărțile Laviniei Braniște se reiterează cu fidelitate de la un roman la altul, căci mai toate se confruntă cu un nonconformism asumat la adresa reprezentărilor idealizate și misogine asupra femeilor și a proiecțiilor social-normativizate asupra corpului femeilor. Maria însăși e conștientă de ierarhizările operate în practicile sociale și amoroase între femei, „nu e totuna să fii o femeie frumoasă sau una mai puțin conformată la acest *pattern* fabricat de frumusețe, să fii o femeie prosperă ori săracă”. Relația cu Victor este definitorie în această ordine, căci inevitabil este aruncată sub presiunea socială a sexualizării corpului femeiesc: îmbrăcatul provocator, mersul la coafor, machiajul: „rujul mă făcea să mă simt murdară și îmi usca buzele. Când eram singură acasă și nu mă vedea nimeni, mă dădeam pe buze cu unt, încercam cumva să mă întorc la setările din fabrică. Lui Victor îi plăcea rujul pentru că-i stârnea un gest anume, mi-l întindea pe obraz cu degetul mare, apăsând puternic și trăgând de piele. Se pare că acest *glitch* în imaginea mea, rujul întins, gura care își pierde forma, mă făceau vulnerabilă și gata de a fi atacată”. Angajamentul feminist al romanului este cât se poate de nuanțat, căci Maria este victimă a unei masculinități toxice, prin frustrări

și complexe de masculinitate de care suferă însuși Victor. Acesta își convinge pe rând partenera să renunțe la locul de muncă, o ține aproape captivă într-o casă de la periferia Bucureștiului, departe de prieteni și familie, călătoresc împreună, însă treptat intențiile sale de a avea pe cineva devin tot mai transparente, se sustrage subit de la viața de cuplu, fără a se justifica și de aici începe un joc manipulativ și bizar prin care se definește relația lor de cuplu. Deși încearcă să evadeze de mai multe ori, Maria este de fiecare dată atrasă înapoi în acest cerc de relații în care este deopotrivă exploatată de partener, dar și de familia extinsă a acestuia, Andrada și Bogdan, care la rândul lor au o relație stranie și de neînțeles pentru Maria până la finalul romanului.

Al doilea plan al cărții are în centru abisul interior al Mariei, marcat de viața familiei. Ea nu doar că trebuie să-și gestioneze propria viață emoțională, bizară și chinuitoare, dar este în egală măsură responsabilă de gestionarea relației disfuncționale pe care o au părinții ei, la rândul lor culpabili pentru incertitudinea și vulnerabilitatea emoțională a fiicei lor. Subjugarea la care se supune în relația cu Victor își are originea în modelul relațional prin care părinții ei și-au turnat căsnicia. Tatăl, medic, are o relație extraconjugală cu una dintre asistentele din spital, o relație oficializată, de care mama Mariei este conștientă, însă nu poate înainta un divorț: „mama nici nu voia să audă de divorț, prefera situația așa. Am întreat-o de mai multe ori de ce, într-o zi mi-a spus că sunt mai multe femei decât bărbați în lume și e concurență mare, trebuie să ții cu dinții de ce ai”. Moartea subită a partenerii tatălui îl va aduce pe acesta pe un fâgaș al anomaliei, neglijându-și familia și lăsându-se

complet încorporat de religie, pe care o practică în cel mai patologic mod posibil.

În sfârșit, Maria este supusă unui parcurs de viață pământur, ea trăiește nu într-o relație, ci într-un cerc al abuzurilor și al dezlănțuirii complexelor de care suferă partenerul ei, care o închide în propriul micro-univers, iar adevărata biruință a Mariei este momentul în care izbutește să se întoarcă concentric exact la acel punct din care a plecat, într-un muzeu maritim olandez, singură, copleșită de tot ce a trăit, fără să-i mai rămână nimic decât liniștea, imaginea de a fi captiv într-un container invizibil, de unde oamenii vulnerabili nu pot evada, și unde sunt găsiți oricând se diluează prin gestul simbolic de a ieși într-un final din constrângerile propriilor proiecții și constructe: „Și în momentul acela, dorul meu reprimat față de Victor a ieșit din adâncuri, acolo unde fusese îngropat cu mare efort, sub forma unui gând ciudat: că așa a fost și relația noastră, ca acel container, care era ceva, dar părea altceva. O conspirație a minții tale din care ieși bulversat, pentru a constata că l-ai iubit pe celălalt total și devastator și că așa se poate iubi numai un om pe care nu-l cunoști”.

Ultimul roman al Laviniei Braniște este ireproșabil, *Mă găsești când vrei* e într-adevăr o nouă confirmare a autoarei ca prozatoare de primă mână, cu toate acestea trebuie spus că romanul nu se îndepărtează deloc de modelul discursului narativ și caracterologic care i-au adus consacarea și care inevitabil sunt susceptibile la a fi epuizate pe termen lung.

*Lavinia Braniște, *Mă găsești când vrei*, Editura Polirom, Iași, 2021.

